

STYRNING OCH STÖD GÄVLE

Miljöstrategiskt program

För Gävle kommunkoncern, invånare och näringsliv

Typ av dokument: Program
Fastställt av: Kommunfullmäktige
Beslutsdatum: 20251028
Diarenummer: 25KS95

Revideringshistorik: 18KS266 2020
Dokumentet gäller för: Samtliga nämnder och sektorer
(kommunövergripande styrdokument)
Dokumentägare: Kommunstyrelsen
Dokumentansvarig:
Sektor Styrning och stöd, Övergripande planering, Miljöstrategiska
enheten
Citera gärna ur skriften men ange källa
Författaren Gävle kommun 2025
Grafisk form: Pangea design

Förord

I tio år har Gävle kommun utsetts till en av landets absolut miljöbästa kommuner. Det är ett resultat av tydliga politiska ställningstaganden, idogt arbete i hela organisationen och tät samverkan med alla samhällsaktörer i Gävle.

Att skapa ett ekologiskt hållbart, rättvist och klimatneutralt samhälle handlar om att ta ansvar för den utveckling som vi alla en dag måste genomföra, men också att ställa om ordnat i tid - istället för att städa upp efter miljö- och klimatkriser i efterhand. Miljö- och klimatarbetet är också viktigt för att skapa framtidshopp för våra unga, de ska märka att vi tar deras framtid på allvar, vi lämnar inte problemen efter oss. Näringslivet är en förutsättning för lösningen av klimatfrågan. I skrivande stund närmar vi oss 90 medlemmar i Gävle klimatavtal, där vi tillsammans strävar mot ett Klimatneutralt Gävle 2030. Lösningar på klimatkrisen efterfrågas globalt, och de som kommit längst kommer att ha goda chanser till affärsutveckling vilket gynnar vår lokala arbetsmarknad.

Den biologiska mångfalden är avgörande för våra liv i såväl Gävle som på jorden. Utan den klarar vi varken dricksvatten, livsmedel eller ren luft. Vi behöver göra mer för att skydda natur och djurliv som ska försörja människor och sig själva i tusentals år till. På samma vis måste cirkulär ekonomi gå från att vara ett begrepp till att bli en naturlig del av samhälls cyklerna, något som nu blir verklighet med Återbygg Gävle, en återbrukshub för byggmaterial. Samtidigt återstår mycket arbete för att vi ska uppnå en hållbar konsumtion inom planetens gränser.

Hur vi människor och varor transporteras är avgörande för att klara klimatmålen. Det måste bli mer eftertraktat att resa klimatsmart med cykel och kollektivtrafik för att klimatutsläppen ska minska tillräckligt. Det handlar också om att skapa en attraktiv stad med ren luft, mindre buller och ett tryggare samhälle när fler människor rör sig på offentliga platser.

Kommuners miljö- och klimatarbete kan väljas att ses som en språngbräda för att också nå andra mål. När vi nu fortsätter att i hög takt integrera miljö- och klimatarbetet i allt vi gör med ett aktualiserat Miljöstrategiskt program så når vi också mål om ett tryggare, renare och mer möjliggörande Gävle där vi använder såväl ekonomiska som miljömässiga resurser ansvarsfullt för alla generationer framåt.

Jag vill rikta ett stort tack till kunniga och engagerade tjänstepersoner som jobbar hårt för ett grönare Gävle, till samarbetsorganisationer och företag, till medborgare men också politiska kollegor som möjliggör att vi fortsatt visar att ett hållbart Gävle är ett ännu bättre Gävle för alla.

Therese Metz, Miljöpartiet de gröna
Kommunalråd med särskilt ansvar för miljö och klimatfrågor

Innehållsförteckning

Inledning	4
Vem vänder sig programmet till och hur ska du använda programmet?	4
Övergripande ambitioner	5
Internationellt, nationellt och regionalt arbete	5
Synergier mellan ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet	6
Miljöstrategiskt program och andra styrdokument	7
Målområden och prioriteringar	8
Klimatneutral kommun 2035	9
Vad menas med klimatneutral kommun?	9
Målinriktning – tillstånd i framtiden	10
Nuläget Klimatneutral kommun	10
Utmaningar Klimatneutral kommun	11
Mål, indikatorer och ansvar Klimatneutral kommun	13
Robusta ekosystem	15
Vad menas med robusta ekosystem?	15
Målinriktning – tillstånd i framtiden	16
Nuläget Robusta ekosystem	16
Utmaningar Robusta ekosystem	17
Mål, indikatorer och ansvar Robusta ekosystem	18
Ren och giftfri vardag	19
Vad menas med ren och giftfri vardag?	19
Målinriktning – tillstånd i framtiden	19
Nuläget Ren och giftfri vardag	20
Utmaningar Ren och giftfri vardag	21
Mål, indikatorer och ansvar Ren och giftfri vardag	23
Genomförande och uppföljning	25
Genomförande	25
Resurser för genomförandet	26
Uppföljning	26
Begrepp och definitioner	27

Inledning

Gävle kommuns ambition är att Gävle ska vara en av de bästa miljökommunerna i landet att leva, verka och vistas i. Därför har kommunen tagit fram ett miljöstrategiskt program som ska styra och samordna kommunkoncernens miljöarbete samt bidra till att möjliggöra för invånare och näringsliv att vara miljömässigt hållbara.

Det första Miljöstrategiska programmet antogs av Kommunfullmäktige i juni 2013. Den andra utgåvan av programmet antogs under år 2020. Under 2025 gjordes en aktualisering av det miljöstrategiska programmet (denna utgåva). Aktualiseringen har inneburit mindre ändringar i exempelvis målår för mål som går ut 2025, målformuleringar, uppdateringar av indikatorer samt aktualisering av text för att spegla nuläget och rådande arbetssätt.

Programmet fokuserar på den miljömässiga dimensionen av hållbarhet. Men resultatet av insatserna genererar också positiva effekter inom både de sociala och ekonomiska hållbarhetsdimensionerna.

Programmet är indelat i målområdena Klimatneutral kommun 2035, Robusta ekosystem samt Ren och giftfri vardag. Målområdena inklusive relaterade delmål och indikatorer syftar till att tydliggöra vad som behöver prioriteras nu och i framtiden. Aktiviteter och åtgärder för att uppfylla delmålen specificeras sedan i ämnes- och tidsmässigt avgränsade handlingsplaner. Ett arbete med att utveckla handlingsplaner för programmets prioriterade områden är initierat.

Vem vänder sig programmet till och hur ska du använda programmet?

Det Miljöstrategiska programmet vänder sig till tre målgrupper:

- Gävle kommunkoncern (sektorer, bolag och kommunalförbund)
- Invånare i Gävle kommun
- Näringslivet i Gävle kommun

När det i programmet står Gävle avses alla som bor, lever och verkar i hela kommunen och hela kommunens geografiska område.

När det i programmet står Gävle kommunkoncern avses de som ingår i koncernens organisation; sektorer och helägda bolag. Delägda bolag och förbund arbetar i dialog med sina styrelser med målen i programmet.

Programmet är ett stöd till kommunens nämnder och styrelser i arbetet för kommunorganisationens mål. Sektorer, bolag och förbund arbetar utifrån sina uppdrag i programmet och kopplade handlingsplaner i sina verksamhetsplaner. Det Miljöstrategiska programmet ska även fungera som ett underlag för samverkan med aktörer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Förutom koncernens styrning är det individuella val och handlingar hos invånare och företagare som gör detta program till verklighet. Gävle kommunkoncern kommer på olika sätt uppmuntra och ge stöd till näringsliv, föreningsliv och invånare för att tillsammans driva och vara medskapare i Gävles arbete med miljömässig hållbarhet.

Ställ dig själv frågan:

Hur kan jag i min verksamhet och som företagare/invånare bidra till ett miljömässigt hållbart Gävle?

Övergripande ambitioner

Under många år har ambitionen varit att Gävle ska vara en av de bästa miljökommunerna att leva, verka och vistas i. Nu är det dags att ytterligare höja ambitionerna på miljö- och klimatområdet:

- Gävle kommun ska vara en klimatneutral kommun senast 2035 för att säkra kommande generationers rätt till goda livsmiljöer och välfärd.
- Alla invånare ska ha tillgång till rent vatten, ren luft och välkomnande naturområden med hög biologisk mångfald.
- Gävle kommunkoncern ska möjliggöra för invånare och näringsliv att leva miljömässigt hållbart i Gävle.

Gävle kommunkoncern ska gå före och visa vägen!

Internationellt, nationellt och regionalt arbete

Agenda 2030 antogs 2015 av FN:s generalförsamling och innebär att alla medlemsländer i FN har förbundit sig att arbeta för att uppnå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar värld till år 2030. De 17 målen i Agenda 2030 handlar om att skapa anständiga och hållbara levnadsförhållanden och levnadsvillkor för alla världens människor. Se figur 1.

Figur 1. FN:s globala mål för hållbar utveckling

Eftersom förutsättningarna för att nå de 17 målen är lokala, medan målen är globala, blir varje lands utmaningar och styrkor unika. Det som sker på den lokala nivån är centralt för genomförandet av agendan. Gävle kommuns miljöstrategiska program ska bidra till att nå de 17 globala målen.

När målen i det Miljöstrategiska programmet har tagits fram har de globala målen, de svenska miljömålen och Gävleborg läns miljömål varit en utgångspunkt. Gävle kommunkoncern har sedan gjort sin prioritering. Se figur 2.

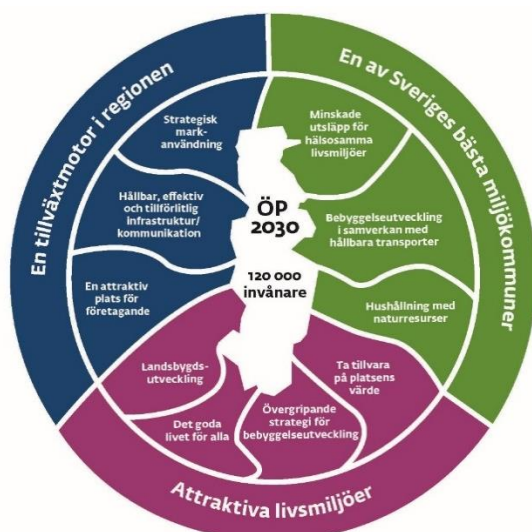
Figur 2. Styrande dokument från globalt till lokalt för Gävles miljöarbete.

Synergier mellan ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet

Hållbar utveckling är ett begrepp som används för att peka ut en önskvärd samhällsutveckling. Det är enligt definitionen i *Vår gemensamma framtid*, även kallat Brundtlandrapporten:

En utveckling som tillgodoser våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

I begreppet ingår de tre dimensionerna miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

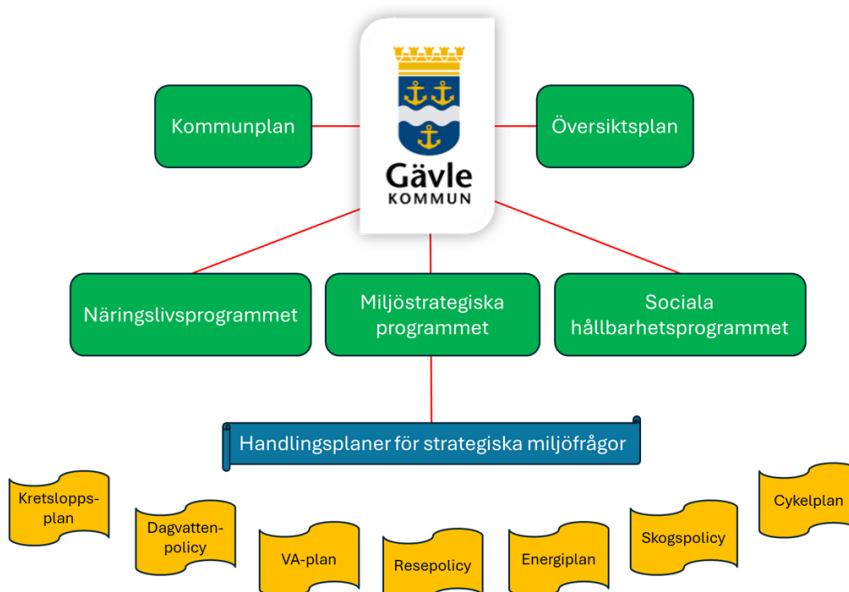
Figur 3. Ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart Gävle. Källa: Översiktsplan Gävle kommun

Arbetet med miljömässig, social, - och ekonomisk hållbar utveckling ska genomsyra hela Gävle kommunkoncerns uppdrag och vara en naturlig del i alla verksamheter. Det Miljöstrategiska programmet och dess mål ska arbeta för en miljömässigt hållbar utveckling, en hälsosam livsmiljö samt bidra till ökad resiliens och minskad sårbarhet.

Miljöstrategiskt program och andra styrdokument

Gävle kommuns kommunplan och översiktsplan har en övergripande roll för kommunens styrning. Det Miljöstrategiska programmet och strategiska program som angränsar till varandra ska samverka och följa den styrning som gäller i Gävle kommun.

Sociala hållbarhetsprogrammet och Näringslivsprogrammet ligger till exempel på samma strategiska nivå som det Miljöstrategiska programmet. Samtliga program, planer, riktlinjer och policies bidrar till ett hållbart Gävle. Se figur 4.

Figur 4. Exempel på Gävle kommunkoncerns styrande program, policies och planer.

Målområden och prioriteringar

Programmet är indelat i tre målområden:

- Klimatneutral kommun 2035
- Robusta ekosystem
- Ren och giftfri vardag

Programmet innehåller både interna mål, det vill säga mål för Gävle kommunkoncern samt externa mål för Gävle som geografiskt område. I tabellerna under varje målområde där målen presenteras är de interna målen för Gävle kommunkoncern kursiverade.

Till varje mål finns en eller flera indikatorer. Indikatorerna används som underlag för att följa utvecklingen. Politiken behöver regelbundet följa upp arbetet för att säkerställa att de insatser som genomförs är tillräckliga eller om mer behöver göras och prioriteras för att nå de beslutade målen.

Figur 5: Målområden och vad som ska fokuseras på inom respektive målområde.

Klimatneutral kommun 2035

Gävle kommun ska vara klimatneutralt senast år 2035 inklusive konsumtionsbaserade utsläpp och sträva mot klimatneutralitet år 2030 inom det geografiska området. Med klimatneutral menas att Gävle kommun inte ska ge upphov till nettoutsläpp av växthusgaser som bidrar till ökade klimatförändringar.

Inom målområdena "Robusta ekosystem" och "Ren och giftfri vardag" finns också mål som har stor betydelse för att uppnå Klimatneutral kommun 2035. Inte minst när det gäller kost, handlingskompetens och användning av plast. En koldioxidbudget har tagits fram för Gävle kommun för att användas som utgångspunkt för att nå ett klimatneutralt Gävle¹.

Vad menas med klimatneutral kommun?

Klimatneutralitet inom det geografiska området innebär att våra utsläpp av växthusgaser som sker inom Gävle kommuns gränser ska vara noll, eller kompenseras av upptag av koldioxid. Klimatkompenserande åtgärder kan balansera mänskligt genererade utsläpp. Likadant gäller konsumtionsbaserade utsläpp som sker till följd av produktion och transporter, ofta i ett annat land.

Klimatkompenserande åtgärder kan vara:

- Upptag av koldioxid i skog och mark till följd av ytterligare åtgärder
- Utsläppsreduktioner genomförda utanför Sveriges gränser
- Avskiljning och lagring av koldioxid från förbränning av biobränslen, så kallad bio-CCS (Carbon Capture and Storage).

Klimatneutral kommun bidrar till följande globala mål:

Klimatneutral kommun bidrar till följande svenska miljökvalitetsmål:

Begränsad klimatpåverkan

God bebyggd miljö

¹ En koldioxidbudget innebär att man beräknar hur mycket koldioxid kommunen kan släppa ut för att följa överenskommelserna i Parisavtalet. Koldioxidbudgeten inkluderar flyg och innebär att Gävle kan släppa ut ungefär 2,7 miljoner ton CO₂ till 2040 eller 16,4 % minskade utsläpp per år. Exklusive flyg blir budgeten ca 1,6 miljoner ton till 2040. För att bli klimatneutrala till 2030 behöver utsläppen minska med 80% till 2030. Det motsvarar ungefär samma utsläppsminskningstakt som koldioxidbudgeten, där utsläppen bör ligga mellan 45-50 kton år 2030. År 2022 var koldioxidbudgeten redan överskriden med 118, 2 kton. Koldioxidbudgeten omfattar inte de konsumtionsbaserade utsläppen förutom flyg.

Målinriktning – tillstånd i framtiden

Gävle som geografisk plats är en klimatneutral kommun, där upptaget av växthusgaser är lika med eller större än utsläppen.

Cykel, gång och kollektivtrafik är de vanligaste trafikslagen och Gävle ska vara en av Sveriges bästa cykelstäder. De transporter som sker med motordrivna fordon är eldrivna eller drivs med förnybara drivmedel samt smarta mobilitetslösningar som tex bilpool.

Energin som används är till stor del närproducerad. De som bor och verkar i Gävle hushåller med den energi som används oavsett om det gäller el, värme eller energianvändning för transporter och produktion.

Allt byggande i Gävle kommun nyttjar hållbara material och skapar förutsättningar för boende och verksamhetsutövare att leva miljömässigt hållbart samt i byggnadsprojekt inom kommunen väljs material utifrån livscykelanalys. Förutsättningar för boende och verksamhetsutövare att leva miljömässigt hållbart skapas för att minimera vatten- och energianvändning, skapa optimal återvinning samt bidra till hållbart resande med mera.

En betydande andel av livsmedlen är närproducerade, växtbaserade och ”härodlade” och konsumtionen är till största delen växtbaserad.

Samhället utgår från cirkulär resurshantering och är optimerat för effektivt återbruk av alla slag av resurser.

Nuläget Klimatneutral kommun

I Gävle kommun släppte vi 2022 ut i genomsnitt 6,3 ton koldioxid per person och år². Transporter utgör en betydande del liksom konsumtionen av varor, tjänster och livsmedel.

Antalet körda km med person- och lastbilar har ökat med ca 8% mellan 2018-2023 inom Gävle som geografiskt område. Andelen resor som gjordes med person- och lastbilar ökade med ca 14%. Tågtrafiken minskade under samma period med ca 38% i antalet resta km. Antalet bussresor har ökat med ca 10% men däremot har antalet km resta med buss minskat med ca 5% mellan 2018-2023. Cyklingens andel av trafiken har ökat med ca 13%, men antalet cyklade km har ökat marginellt.³

Arbetet med att minska klimatpåverkan från Gävle kommunkoncerns transporter har kommit en bit på väg. Kommunkoncernens fordonsflotta består idag till stor del av fordon som kan drivas med fossilfria drivmedel. Dock tankas fortfarande cirka 30 procent av dessa fordon med fossila drivmedel.

---

² Konsumtionskompassen, SEI 2022

³ Google environment insight

Sedan 2017 finns i Forsbacka en biogasanläggning som tillverkar biogas av bland annat matavfallet från hushåll och verksamheter i Gävle och flera andra kommuner. Biogasanläggningen är en lokal drivmedelsproducent som levererar både fossilfri biogas och biogödsel som återförs till jordbruket.

Vad gäller Gävle kommunkoncerns egen energianvändning används 100 % förnybar energi för uppvärmning och elanvändning. Energianvändningen hos näringslivet och invånarna har minskat men inte i den takt som behövs.

Gavlefastigheter AB och AB Gavlegårdarna bygger enligt standard "Miljöbyggnad silver" vid nybyggnation där det är möjligt.

Utmaningar Klimatneutral kommun

För utsläpp av växthusgaser från invånare och näringsliv i Gävle kommun har Gävle kommunkoncern mindre rådighet över utsläppskällorna. Detta gör att många åtgärder behöver vara styrmedel för att påverka de val som görs av invånarna och näringslivet. Gävle kommun har en aktiv roll i att samverka med kommunens aktörer genom Gävle klimatavtal, en arena för företag, akademi och civilsamhället med syfte att uppnå en klimatneutral kommun. Deltagarna som signerar avtalet åtar sig att följa upp och rapportera sina utsläpp till Gävle klimatavtal samt att ta fram en handlingsplan.

Utsläpp från resande utgör en stor del av invånarnas koldioxidutsläpp och andelen fordon som drivs av förnybara bränslen är fortsatt låg. Ambitionsnivån behöver höjas ytterligare där resor och transporter på land, vatten och i luften ska ha mindre klimatpåverkan. Andelen transporter med hållbara färdmedel ska öka och resor och transporter ska miljöanpassas.

En av de allra viktigaste åtgärderna för att minska klimatpåverkan är att minska användandet av fossila bränslen och minska transporter som har negativ påverkan på vårt klimat. För att uppnå en klimatneutral kommun krävs därför stora förändringar i infrastruktur, resande, konsumtionsvanor och politiska beslut. Det ska vara enkelt att ta sig till centrum samtidigt som vi ska underlätta för transporter som inte ska till centrum att välja andra resvägar.

Tillgången på parkeringsplatser för bil och cyklar är en av de faktorer som har stor betydelse för val av transportmedel och för resmönstret.

En väl utbyggd och fungerande kollektivtrafik som gör resandet enkelt, fördelaktigt ur kostnadssynpunkt och bekvämt är också en viktig parameter för att få invånarna att lämna bilen hemma och välja kommunala färdmedel. För att underlätta användandet av fossilfria bränslen behövs en utbredd tillgång till alla tänkbara fossilfria drivmedel inklusive publika laddplatser och flytande biodrivmedel. 2024 invigdes ytterligare en gasmack för komprimerad gas som också erbjuder flytande gas vilket möjliggör för tung trafik att ställa om till gas.

När användandet av fossila bränslen fasas ut kommer användningen av andra energislag att öka. Det är nödvändigt att lokala resurser utnyttjas i hög grad som till exempel restvärme från olika industrier/verksamheter och närproducerade drivmedel. Elanvändningen i kommunen kommer att öka. Det beror bland annat på övergången från fossila bränslen till användandet av el men framförallt vid elintensiva företagsetableringar. Gävle Energi hanterar idag effektproblematiken

för det lokala nätet men det finns effektproblem i överliggande elnät, vilket Gävle kommun saknar rådighet över lokalt. Det är därför avgörande att elanvändningen sker på ett mer effektivt sätt och att ny hållbar elproduktion etableras.

För att Gävle ska ha goda förutsättningar för näringslivs- & arbetsmarknadsutveckling och samtidigt leda klimatomställningen måste tillgången till energi kraftigt förbättras, överföringskapaciteten öka och flaskhalsar i elnätet motverkas. Detta är även viktigt för att minska vår sårbarhet i händelse av kris. Stark, robust och lokal produktion och energilagring kan vara avgörande för att motstå störningar i elförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på lokalsamhället.

I övergången från fossila energislag måste framför allt energiproduktionen byggas ut, den utökade produktionen kunna nyttjas lokalt och den lokala och regionala kapaciteten förstärkas. Gävle kommun måste därför vara en aktiv part i att skapa förutsättningar för en god tillgång på lokal eleffekt och för en ökad lokal energiproduktion.

Byggandet har och kommer framöver att ha en betydande roll när Gävle växer. Byggsektorn utgör också en stor utmaning och innefattar allt från planeringsskedet till användandet av den färdiga byggnaden. Det kan gälla val av byggmaterial, som står för en stor del av de totala utsläppen, återanvändning av byggmaterial, fossilfri byggarbetsplats, smarta energilösningar med mera. Genom att tidigt i samhällsplaneringen planera för kollektivtrafik, gång och cykel ges bättre förutsättningar för tillgång till kollektivtrafik och säkra vägar även i nybyggda delar av vår kommun. Lokalisering av bostäder, arbetsplatser, handel och andra verksamheter har i förhållande till viktiga samhällsfunktioner och trafiksystem stor betydelse för efterfrågan på motoriserade transporter. Genom att skapa förutsättningar som bidrar till mer hållbara beteenden för verksamma och boende i nybyggda fastigheter ger vi invånarna möjlighet till hållbara val i vardagen. Till exempel blir utformningen av lägenheter och återvinningsrum betydande för beteendet hos de människor som bor i byggnaden när det gäller hur väl de kommer att sortera sitt avfall.

För att minska klimatpåverkan från byggsektorn behöver byggfasen och användningsfasen göras klimatneutral. Ambitionen att bygga positivhus, som ger mer energi än de använder, bör vara genomgående vid allt byggande i framtiden.

För att kunna klara målet om klimatneutralitet på sikt behöver Gävle kommun utreda förutsättningarna för koldioxidsänkor och koldioxidinfångning. Sänkorna utgörs av ung, växande skog, biokol (pyrolysis) medan infångningen kan ske direkt vid större utsläppskällor eller genom infångning från luften. Dessa metoder kan utöver att bidra till minskad klimatpåverkan, minska näringsläckage och ge arbetstillfällen samt nya verksamheter. För att uppnå klimatneutralitet behövs noga genomtänkt klimatkompensation och koldioxidsänkor inom Gävle kommun.

Mål, indikatorer och ansvar Klimatneutral kommun

Mål och indikatorer som gäller för Gävle kommunkoncern är kursiverade.

Mål	Målar	Indikatorer	Ansvarig
Gävle kommun är klimatneutral 2035.	2035	1. Totala CO ₂ -utsläpp per invånare i Gävle som geografiskt område 2. Totala CO ₂ -utsläpp per invånare från konsumtion i Gävle kommun.	Alla nämnder och styrelser
Kollektivtrafikens marknadsandel i Gävle kommuns geografiska område skall fördubblas till 2030 jämfört med 2010, i förhållande till annat motoriserat resande.	2030	1. Kollektivtrafikens marknadsandel 2. Registrerade resor per år och invånare (påstigande) i Gävlekommun med trafik som X-trafik ansvarar för. 3. <i>Registrerade resor med företagskort.</i>	Samhällsbyggnadsnämnden Kommunstyrelsen
Cykeltrafikens andel i Gävle kommuns geografiska områdeska öka med 100 % fram till 2030, jämfört med 2020.	2030	1. Cykeltrafikens andel per år. Utgångsläge 2020. 2. Placering i Kommunvelometern som är Cykelfrämjandets nationella Cykelranking.	Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen
Gävle kommunkoncern ska skapa förutsättningar som bidrar till att de resor och transporter som sker inom Gävles kommuns geografiska område ska vara fossilfria år 2030.	2030	1. Andel % CO ₂ från resor och transporter. 2. Andel fossiloberoende fordon i trafik i Gävle kommun som geografiskt område 3. Publika laddstationer/fossilfria tankstationer för olika typer av förnybara drivmedel 4. Andel förnybara drivmedel i kollektivtrafiken i %.	Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen
<i>Gävle kommunkoncerns drivmedelsförbrukning inklusive upphandlingar där transporter ingår ska vara 100 % fossilfria från 2025.⁴</i>		<i>Här ingår personbilar, lätta lastbilar, inklusive arbetsmaskiner, tunga fordon.</i> 1. <i>Andel förnybara/fossilfria drivmedel av total förbrukning Gävle kommunkoncern.</i> 2. <i>Andel upphandlingar där det ställs krav på fossilfria transporter.</i>	<i>Alla nämnder och styrelser</i>
Gävle kommunkoncern ska skapa förutsättningar som bidrar till att invånarnas och näringslivets koldioxidutsläpp från flygresor minskar med 30 % till 2030.	2030	1. Statistik på Sverigenivå fördelat på respektive kommun per invånare. 2. CO ₂ -ekvivalenter per invånare i Gävle från flygresor.	Kommunstyrelsen
<i>Koldioxidutsläppen från flygresor för Gävle kommuns anställda ska minska med 30 % under perioden 2025-2035</i>	2035	<i>CO₂-ekvivalenter från flygresor totalt/år.</i>	<i>Alla nämnder och styrelser</i>

⁴ Där det är möjligt utifrån att fossilfria drivmedel finns på marknaden inom Gävle kommuns geografiska område.

Mål	Målar	Indikatorer	Ansvarig
Näringslivets och invånarnas energianvändning i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfri år 2030.	2030	<ol style="list-style-type: none"> 1. CO2 ton från industrin 2. Näringslivet-Total elanvändning. 3. Total energianvändning i Gävle kommun som geografiskt område i MWh. 4. Elanvändning per invånare inom Gävle energis nätområde, exkluderat verksamheter som kopplas till det regionala elnätet. 	Gävle Energi, Gavlegårdarna, Kommunstyrelsen
<i>Energianvändningen i Gävle kommunkoncerns fastigheter med lokaler och bostäder ska vara 30 % effektivare till år 2030 jämfört med 2009.</i>	2030	<ol style="list-style-type: none"> 1. Total energianvändning i Gävle kommunkoncerns fastigheter med lokaler och bostäder. 2. Elanvändning per m2 Atemp 3. Fjärrvärmeanvändning per m2 Atemp 	<i>Alla nämnder och styrelser</i>
Effektkapaciteten för produktion av el till Gävle Energis elnät ska byggas ut med 200 % till år 2035.	2035	Total installerad effekt av elproduktion (MW)	Kommunstyrelsen, Gävle Energi, Samhällsbyggnadsnämnden
<i>Av Gävle kommunkoncerns elanvändning ska minst 10 % produceras⁵ från solceller år 2035.</i>	2035	<i>Total solelproduktion inom Gävle kommunkoncern</i>	<i>Kommunstyrelsen, Gävle Energi, Gavlegårdarna, Gavlefastigheter</i>
Biogasproduktionen inom Gävle kommun ska öka	2030	Producerad mängd biogas	Ekogas samt Samhällsbyggnadsnämnden
Invånarnas och näringslivets CO2 utsläpp från konsumtion skall minska	2035	Konsumtionsbaserade utsläpp i ton CO2 per invånare i Gävle	Alla nämnder och styrelser
I Gävle byggs och anläggs miljö- och klimatomåttligt hållbart och det skapas förutsättningar för boende och verksamhetsutövare att leva miljömåttligt hållbart.	2035	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andelen nybyggda byggnader som uppfyller kriterier för Miljöbyggnad Silver inom Gavlefastigheter och Gavlegårdarna 2. Andel gröna lån för bygg och anläggning (internt) 3. Andelen certifierade byggnader i Gävle kommun certifierade av SGBC 	Alla nämnder och styrelser

⁵ Till exempel genom kommungemensamma solcellsparkar eller på byggnader etc. med förbehåll att lagar och regler kan förändras när det gäller solceller.

Robusta ekosystem

Målområdet Robusta ekosystem omfattar stärkt biologisk mångfald, utveckling och förstärkning av ekosystemtjänster, rekreation, rent vatten, ren mark och klimatanpassning.

Vad menas med robusta ekosystem?

Med Robusta ekosystem menas ett ekosystem som är motståndskraftigt mot yttre faktorer och stabilt. Robust är närbesläktat med resilient som också lyfter in dimensionen anpassningsbarhet. Det är nödvändigt inte minst för matförsörjning, dricksvatten och välmående att vi har välfungerande ekosystem. Ekosystem bidrar bland annat till att upprätthålla den biologiska mångfalden, rena vårt vatten, ge oss värdefulla rekreatiomsområden, bromsa klimatförändringarna och dess effekter. Ett robust ekosystem ska klara detta och inte vara så känsligt för yttre påverkan att det riskerar att kollapsa av den.

Robusta ekosystem bidrar till följande globala mål:

Robusta ekosystem bidrar till följande svenska miljökvalitetsmål:

Ingen övergödning	Ett rikt odlingslandskap
God bebyggd miljö	Ett rikt växt och djurliv
Bara naturlig försurning	Myllrande våtmarker
Levande sjöar och vattendrag	Levande skogar
Grundvatten med god kvalitet	Hav i balans och levande kust och skärgård

Målinriktning – tillstånd i framtiden

I Gävle kommun skyddas den biologiska mångfalden

Naturen är välmående och den biologiska mångfalden är hög. Att bevara och stärka naturområden där många olika växter och djur lever tillsammans bidrar till att Gävles ekosystem bevaras långsiktigt, vilket lägger grunden för ett robust ekosystem.

Vi har god kunskap om och värdesätter de ekosystemtjänster som naturen erbjuder

Med pollinering, luft,- och vattenrening, klimatreglering, temperaturutjämning, rekreation och välbefinnande bevarar vi ekosystemet.

I Gävle kommun är naturens och vattnets kvalitéer väl utvecklade

Gävle kommun värnar om parker, grönområden och vattenmiljöer med höga rekreativa och biologiska kvalitéer.

Alla invånare har tillgång till friskt och rent vatten

Gävles dricksvattentäkter är skyddade för ett friskt och rent vatten.

Gävle är väl förberett och anpassat för de effekter som klimatförändringarna medför och kommer att medföra.

Nuläget Robusta ekosystem

Att närma sig ett tillstånd som kan kallas Robusta ekosystem är ett ständigt pågående arbete. Gävle kommun antar löpande styrande dokument där det fastläggs vilka park- och naturområden som har betydelse för tätorterna och landsbygdens växande befolkning. För nya parker som anläggs tas skötselplaner fram. Under de senaste åren har det nya centrumnära Boulognerbadet i vacker parkmiljö blivit populärt. Det har också bildats ett antal kommunala naturreservat.

En skogspolicy som omfattar all kommunägd skogsmark ska hållas aktuell. Policyn är ett övergripande dokument för hur Gävle kommun ska bedriva sin skogsskötsel.

Andelen sjöar och vattendrag som uppnår god ekologisk och kemisk status i Gävle kommun har varit låg i de senaste statusklassningarna. Gävle kommun håller på att starta upp ett strategiskt arbete för att efterbehandla förorenade områden i kommunen.

En vattentjänstplan är nyligen framtagen och en dagvattenpolicy är uppdaterad. Dessa handlar om hur Gävle ska hantera dricks-, spill- och dagvatten. De utgör en grund för vidare arbete med miljöförbättrande åtgärder i vatten. Arbetet med att skydda vattentäkter är ett omfattande, men nödvändigt pågående arbete.

När det gäller klimatrisker och anpassningsåtgärder har flera parallella investeringsprojekt startats upp för att bygga bort risker för översvämningar, ras, skred och erosion samt höga temperaturer. Inköp av skyddsmateriel har

genomförts för att stärka kommunkoncernens förmåga att hantera extremvaderhändelser såsom översvämningar.

Utmaningar Robusta ekosystem

Att hejda förlusten av biologisk mångfald är en av de verkligt stora utmaningarna i vår tid. De värden och kvalitéer som tillhandahålls genom ekosystemtjänster och biologisk mångfald behöver bli allmänt kända och tas i beaktande vid ekonomiska och politiska ställningstaganden.

Det är nödvändigt att ekosystemtjänster och biologisk mångfald integreras i kommunala mål, beslut, planering och exploatering. Om det inte är möjligt lokalt blir det nödvändigt att försöka minimera de negativa konsekvenserna och kompensera för den förlust av ekosystemtjänster som sker. De gröna och blå miljöerna i staden ska öka och utvecklas.

Att skapa en sammanhållen grön-blå infrastruktur möjliggör för arter att sprida sig i landskapet och är en stor utmaning och en förutsättning för ett rikt växt- och djurliv.

De största utmaningarna när det gäller sjöar och vattendrag i Gävle kommun idag är miljöfarliga ämnen, fysiska ingrepp i vattenmiljön och övergödning. För att nå en god status för Gävles vattenförekomster behöver kommunen arbeta ännu mer med restaurering och förebyggande åtgärder.

På land är det också av yttersta vikt att efterbehandling av förorenade områden kommer igång. Förutom effekt på den lokala miljön har vissa av områdena troligen även en direkt effekt på människors hälsa. Detta skulle också kunna minska den miljöskuld vi lämnar till kommande generationer.

För att trygga Gävles vattenförsörjning nu och för framtida generationer behöver vi slå vakt om kvaliteten på vattnet och se till att det inte förorenas. Samtidigt måste vi öka redundansen i dricksvattenproduktionen. Förändrade vädermönster, en växande befolkning och exploatering kring vattentäkter är utmaningar som alla måste hanteras.

Det är viktigt att arbeta med åtgärder för att hantera konsekvenserna av de pågående klimatförändringarna. Det behövs arbete och anpassning för att minimera effekter av exempelvis höjda havsnivåer, högre temperaturer och intensivare regn.

Mål, indikatorer och ansvar Robusta ekosystem

Mål och indikatorer som gäller för Gävle kommunkoncern är kursiverade.

Mål	Målar	Indikatorer	Ansvarig
Stärkt biologisk mångfald och fler värdefulla rekreationsområden.	2030	1. Total andel skyddad natur land. 2. Andel ekologiskt odlad areal åkermark/jordbruksmark. 3. Andel av den kommunalt ägda jordbruksmarken som brukas ekologiskt. 4. Areal kommunala naturreservat. 5. Placering Sveriges friluftskommun. 6. Antal kommunala örtbackar som skyddas och hävdas.	Samhällsbyggnadsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Kommunstyrelsen
God status i alla vattenförekomster.	2030	Vattenförekomster med (sjöar och vattendrag) ekologisk och god kemisk status.	Kommunstyrelsen, Samhällsbyggnadsnämnden
Robust vattenförsörjning	2030	1. Utfall utnyttjandegrad vid Vattenverk 2. Andel åtgärdade vägavsnitt som är utpekade i Skydd av Gävle-Valboåsen.	Gävle Vatten, Kommunstyrelsen, Samhällsbyggnadsnämnden
Gävle kommun arbetar aktivt med att minska påverkan från förorenade områden.	2030	Antal förorenade områden i riskklass 1 och 2.	Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen
Gävle kommun är anpassad till det förändrade klimatet och har minimerat risker för miljö och hälsa.	2030	1. Andel hårdgjord/bebyggd yta i 2,5-kilometersstaden. 2. Andel av befolkningen i tätort som har tillgång till grönområde inom 300 meter från sin bostad.	Alla nämnder, förbund och bolag

Ren och giftfri vardag

Målområdet Ren och giftfri vardag omfattar kretslopp, matens miljöpåverkan, kemikalier, ren luft och buller samt medvetandegörandet av en mer hållbar livsstil.

Vad menas med ren och giftfri vardag?

Med ren och giftfri vardag menas det som de flesta människor kommer i direktkontakt med i vardagen som kan påverkas genom mer medvetna val.

Ren och giftfri vardag bidrar till följande globala mål:

Ren och giftfri vardag bidrar till följande svenska miljökvalitetsmål:

Frisk Luft

Giftfri miljö

Målinriktning – tillstånd i framtiden

Det miljösmarta valet är det självklara valet

Den ökade medvetenheten att en mer hållbar livstil ger högre livskvalitet har bidragit till att vi i Gävle nu lever utifrån att vi faktiskt bara har ett jordklot, inte fyra.

Maten är hållbar och klimatsmart

Vegetabiliska proteiner, ekologiskt, närproducerat och svenskproducerat utgör den största delen av kosten. Gävle kommun arbetar för följande prioriteringsordning: Närproducerat, svensk-ekologiskt, svenskt, ekologiskt. Inget onödigt matsvinn finns i Gävle och all mat tas till vara för att inte påverka klimatet negativt.

Livsmedelsproduktionen är hållbar

En hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja finns. Den lokala livsmedelsproduktionen har ökat så att självförsörjningsgraden förstärkts markant, förädlingsvärdet är högt och lönsamheten är stark.

I Gävle ses allt avfall som värdefulla resurser och inga farliga ämnen som stör kretsloppens naturliga flöden finns i omlopp

Gävle kommun arbetar främst med att förebygga uppkomst av avfall. Allt avfall som ändå uppkommer sorteras, återanvänds, återvinns, och tas tillvara för att skapa ett cirkulärt resurseffektivt kretslopp. Kemikalie-, och plastanvändningen

är hållbar och ingen negativ påverkan på människors hälsa och ekosystemet kan påvisas.

I Gävle är utemiljön fri från nedskräpning och bidrar till en ökad upplevelse av en trygg och ren utemiljö. För att nå dit arbetas långsiktigt, strategiskt och tillsammans. Fokus är att skapa förutsättningar för målbeteenden som att "använda flera gånger", "slänga rätt" samt "att plocka andras skräp".

Luften i Gävle är frisk och ren och invånarna upplever en god ljudmiljö

Luften är fri från föroreningar så att invånare, djur, växter och kulturvärden inte skadas. Invånare utsätts inte för störande ljudnivåer från trafik eller verksamheter. Alla barn har möjlighet att leka utomhus i hälsosamma och inspirerande miljöer.

Nuläget Ren och giftfri vardag

Gävle kommunkoncern har en viktig roll för att skapa förutsättningar för kommunkoncernens medarbetare, invånare och näringsliv för en hållbar livstil. Kretsloppsplan Gävle kommun innehåller åtgärder för att nå ett flertal mål i målområdet Ren och giftfri vardag. Arbeta som pågår är att förskolor och skolor ger barn och elever kunskap och handlingskompetens som bidrar till en hållbar samhällsutveckling. Det sker bland annat genom att Grön Flagga-certifiera våra förskolor och skolor och genom ett aktivt arbete med lärande för hållbar utveckling - LHU. Här ligger Gävle kommun i framkant.

Gävle kommunkoncern arbetar aktivt för att öka andelen närproducerad, ekologisk, svensk och hälsosam mat som serveras i kommunens verksamheter och att endast köpa MSC/ASC-märkt fisk. Ekologisk mat ligger på drygt 40 procent av inköp inom kommunkoncernen.

Mängden matsvinn inom vård, omsorg och skola i Gävle har minskat men det finns fortfarande utrymme för förbättring. Den mat som samlas in som matavfall används till att producera biogas vilket minskar klimatpåverkan och gör oss mindre beroende av fossila drivmedel.

En stor del av den jordbruksmark Gävle kommun äger används till ekologisk odling. Gävle kommunkoncern möjliggör för de regionala livsmedelsproducenterna att lämna anbud i kommunkoncernens upphandlingar, i linje med Gävle kommuns kostpolicy.

Drygt hälften av matavfallet, förpackningar och returpapper i Gävle återvinns. Sorteringen har under lång tid varit på en relativt oförändrad nivå och behöver förbättras ytterligare. Arbetet för att underlätta sorteringen har påbörjats genom vad som kallas fastighetsnära insamling.

När det gäller återanvändning finns det flera second hand-butiker och viss låne- och reparationsverksamhet i Gävle. Det som saknas är verksamheter som reparerar saker i större omfattning liksom verksamhet som kan lagra och reparera material från byggnation och rivning. Många saker kastas därför och går till förbränning istället.

Antal deltagare i de årliga skräpplockardagarna har under de senaste åren ökat, vilket visar på ett engagemang hos invånare och näringsliv. Det har lett till att Gävle utsetts som Sverige bästa Håll Sverige rent kommun fyra år i rad 2020-2023.

Ämnen som är farliga för miljön och hälsan finns i stort sett i allting omkring oss. De finns i mat, kläder, möbler, elektronik, hygienprodukter och leksaker. Hur de påverkar på kort och lång sikt är ganska okänt. Och konsekvenserna som kan uppstå när vissa ämnen dessutom blandas, även kallat coctail effekter, är än mer okända. Gävle kommunkoncern har påbörjat att fasa ut vissa kemikalier, bland annat genom arbetet med kemikaliesmarta verksamheter.

I Gävle utsätts människor på vissa platser för höga ljudnivåer som upplevs som buller. Det vill säga störande oönskat ljud, främst från väg- och tågtrafik. Buller kan påverka människors prestation, inlärning, vila och sömn negativt. Vid långvarig exponering kan det även öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar. Ett åtgärdsprogram för buller har tagits fram.

De lokala utsläppen i luften som långsiktigt kan påverka människors hälsa, som till exempel luftvägar, hjärta eller kärl, är alltför höga längs vissa stråk. I dagsläget nås inte målen för inandningsbara partiklar (PM₁₀), vilka är utsläpp som främst kommer från trafiken.

Upphandling är för Gävle kommunkoncern ett effektivt verktyg för att uppnå politiska ambitioner och mål för hållbarhet. Att ställa skarpa miljökrav vid upphandling har påbörjats. De upphandlingar som har en större miljöpåverkan har börjat få särskilt fokus, bland annat att ställa kemikaliekrav och miljökrav på transporter.

Utmaningar Ren och giftfri vardag

En av kommunkoncernens, invånarnas och näringslivets stora utmaningar är att göra vår livsstil mer hållbar. Vi behöver hitta vägar framåt för hur vi tillsammans kan arbeta med att skapa handlingskompetens. Det vill säga få människor att gå från ord till handling på ett långsiktigt hållbart sätt.

Gävle kommunkoncern behöver fortsätta skapa förutsättningar för att arbeta vidare med att minska matens miljöpåverkan och matsvinnet i kommunens verksamheter. Men även öka medvetenheten hos invånare och näringsliv så att även de bidrar.

Samverkansformer utefter livsmedelskedjan behöver utvecklas. Gävle kommunkoncern behöver vid planering och underhåll av infrastrukturåtgärder ta större hänsyn till livsmedelsproduktionen. Både vad gäller areella näringar och livsmedelskedjans transporter.

För att förbättra sorteringen och öka återvinningen behöver arbetet intensifieras genom utbildning som leder till beteendeförändring och vidareutveckling av insamlingssystem. Tillgänglighet för hushållen att lämna sitt sorterade avfall behöver också utvecklas.

När det gäller återanvändning av saker och byggmaterial så är frågans komplexitet och ansvarsförhållanden en utmaning. Det behöver skapas samverkan mellan lokala aktörer och närliggande kommuner samt lägga en grund för utveckling av cirkulära affärsmodeller.

Kunskapen om farliga ämnen och kombinationseffekter när vissa ämnen blandas behöver öka. Arbetet med att fasa ut farliga kemikalier inklusive plast i resten av kommunens verksamheter behöver fortsätta.

Förebyggande åtgärder behövs för att minska den nedskräpning som sker för att bibehålla en trygg och ren utemiljö. Arbetet med minskad nedskräpning behövs från flera håll och kräver samverkan för att komma framåt.

Många invånare utsätts fortfarande för störande buller som kan ge negativa hälsoeffekter. Det är främst trafiken som ligger bakom de höga ljudnivåerna. Åtgärder har gjorts för att minska bullret, men det krävs fortsatt stora insatser av Gävle kommun och andra aktörer som Trafikverket, industrier och verksamheter för att minska de negativa hälsoeffekterna av buller.

Frisk luft är en förutsättning för en god boendemiljö. Den största orsaken till den dåliga luftmiljön i Gävle är motortrafiken. Åtgärder, som till exempel samordnad varudistribution, behövs för att minska de transporter som sker. Arbetet med minskad motortrafik är en utmaning men krävs för att lösa de miljö- och hälsoproblem den bidrar till.

Gävle kommunkoncern har påbörjat att ställa miljömässigt hållbara krav vid upphandlingar. Nästa steg är att göra leverantörsuppföljningar för att säkra upp att de krav som ställs uppfylls.

Mål, indikatorer och ansvar Ren och giftfri vardag

Mål och indikatorer som gäller för Gävle kommunkoncern är kursiverade.

Mål	Målar	Indikatorer	Ansvarig
Alla invånare ska ha handlingskompetens ⁶ för en hållbar samhällsutveckling; 100% år 2030.	2030	SCB Medborgarundersökning: Medborgarnas syn på klimat- och miljöarbete efter region och bakgrund.	Alla nämnder och styrelser
Alla kommunala skolor och förskolor ska ha uppnått certifieringen Grön Flagg och/eller utmärkelsen Skola för hållbar utveckling eller motsvarande senast år 2030.	2030	Andel kommunala skolor och förskolor som har uppnått certifieringen Grön Flagg, utmärkelsen Skola för hållbar utveckling eller motsvarande.	Utbildningsnämnden
Hållbar och klimatsmart mat 1. Gävle kommuns inköp av ekologiska livsmedel ska vara minst 60 % år 2030. 2. Gävle kommuns inköp av närproducerade livsmedel ska vara minst 15 % år 2030. 3. Gävle kommuns inköp av svenskproducerade livsmedel ska vara minst 75 % år 2030. 4. Mängden totalt matsvinn som slängs inom vård, omsorg, förskola och skola inom Gävle kommunkoncern ska minska med 15 % mellan år 2025 till år 2030.	2030	1. Andel ekologiska livsmedel i % relaterat till total inköpskostnad. 2. Andel inköp av närproducerat i % relaterat till total inköpskostnad. 3. Andel svenskproducerat i % relaterat till total inköpskostnad. 4. Totalsvinn (gram / portion), som utgörs av summan av: • Tallrikssvinn (g/portion) • Serveringssvinn (g/portion) • Kökssvinn (g/portion), som utgörs av: Lagringssvinn, beredningssvinn och tillagningssvinn	Alla nämnder och styrelser
Värdet av den samlade livsmedelsproduktionen (kr) inom Gävle kommun som geografiskt område har ökat med 50 % från år 2020 till år 2030.	2030	Värdet av den samlade livsmedelsproduktionen (kr) inom Gävle kommun som geografiskt område.	Kommunstyrelsen
Bibehållen jordbruksareal i kommunen.	2030	Areal jordbruksmark	Kommunstyrelsen, Samhällsbyggnadsnämnden
Mängden hushållsavfall per invånare i Gävle kommun (matavfall, restavfall, tidningar, förpackningar och grovsopor) ska minska med 20 procent från år 2025 till år 2030.	2030	Mängd hushållsavfall per invånare (matavfall, restavfall, tidningar, förpackningar och grovsopor).	Kommunstyrelsen, Gästrike återvinnare, alla övriga nämnder
Minst 80 procent av matavfall, förpackningar och tidningar från hushåll sorteras ut och återvinns.	2030	1. Faktisk materialåtervinning och förberedelse för återanvändning av kommunalt avfall. 2. Årliga mätningar av andel utsorterat av totalt avfall.	Kommunstyrelsen, Gästrike återvinnare, Gavlegårdarna
Den plast som används ska vara biobaserad eller återvunnen och möjlig att återvinna.	2030	Andel upphandlingar där krav ställts att plasten ska vara biobaserad eller återvunnen och möjlig att återvinna.	Alla nämnder och styrelser
Nedskräpningen ska minska och upplevelsen av en trygg och ren utemiljö ska öka.	2030	1. Antal deltagare i kommunen som deltar i Håll Sverige rents årliga kampanj "Skräpplockardagar". 2. SCB Medborgarnas syn på nedskräpningen i kommunen.	Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen

⁶ I begreppet handlingskompetens ingår konsumtion och övriga beteenden som leder till en hållbar utveckling. Att aktivt engagera sig på olika sätt för att påverka samhällsutvecklingen.

Mål	Målår	Indikatorer	Ansvarig
Negativa effekter av luftföroreningar ska minska.	2030	1. Uppmätt kvävedioxidhalt vid mätstation i antal timmar som överstiger 60 µg/m ³ 2. Uppmätt partikelhalt vid mätstation i antal dygn som överstiger 30 µg/m ³	Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen, <i>Gävlefastigheter</i>
Negativa effekter av buller ska minska.	2030	Bullernivåer jämfört med nationella riktvärden.	Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen
Gävle kommunkoncern ska skapa förutsättningar för att de som inte är beroende av bil ska kunna välja andra färdssätt, vilket bidrar till att den totala körsträckan med bil minskar.	2030	Körda km, personkm. genomsnittlig körsträcka per invånare, jämfört med 2018	Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen, Gävle Parkeringsservice
<i>Den totala körsträckan med bil i Gävle kommunkoncern ska år 2030 ha minskat med 30 %, jämfört med 2018⁷.</i>	2030	<i>Körda km totalt med personbilar och lätta lastbilar</i>	<i>Alla nämnder och styrelser</i>
Invånarnas användning av och exponering för miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska.		Se indikatorer under målet "Negativa effekter från luftföroreningar ska minska".	Alla nämnder och styrelser
<i>Varor och tjänster som upphandlas av Gävle kommunkoncern ska vara miljömässigt hållbara.</i>		<i>Andel upphandlingar med miljökrav.</i>	<i>Alla nämnder och styrelser</i>

---

⁷ Den totala körsträckan för Gävle kommunkoncerns nämnder och styrelser innebär att minskningen kan variera mellan verksamheterna och den totala minskningen för Gävle kommunkoncern sammanställs vid årliga miljöbokslut.

Genomförande och uppföljning

Kommunfullmäktige i Gävle kommun har antagit fem kommunövergripande mål. Dessa ger en vision om hur Gävle ska utvecklas på lång sikt.

De fem kommunövergripande målen som är beslutade av Kommunfullmäktige är:

- Kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor
- Påtagligt förbättrat företagsklimat i Gävle
- Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen
- En modern samhällsplanering som möter nuvarande och kommande generationers behov
- En ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun

Det Miljöstrategiska programets genomförande har en stor roll för att uppnå de kommunövergripande målen "En ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun" och "En modern samhällsplanering som möter nuvarande och kommande generationers behov".

Programmet har även en viktig roll att bidra till att de övriga tre kommunövergripande målen nås.

Styrgrupp för det Miljöstrategiska programmet är Samhällsbyggnadsutskottet, placerat under Kommunstyrelsen.

Det Miljöstrategiska programmet ska implementeras, genomföras och följas upp i alla kommunkoncernens verksamheter.

Programmet ska aktualiseras varje mandatperiod.

Genomförande

Det Miljöstrategiska programmet är ett övergripande styrdokument som antas av kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ansvarar för programmets tidplan samt för att sprida, revidera, koordinera och följa upp arbetet med att implementera programmet.

Programmet fastställer vilka nämnder och bolagsstyrelser som är ansvariga för att planera och genomföra åtgärder samt rapportera utfall för respektive delmål. De nämnder och bolagsstyrelser som ansvarar för delmål i programmet skall vidare i årliga verksamhetsplaner beskriva hur arbetet skall bedrivas.

Programmet är även utgångspunkt för handlingsplaner och andra dokument som i sin tur konkretiserar genomförandet för att nå målen.

Ett arbete med att ta fram tidsmässigt avgränsade handlingsplaner för prioriterade områden i programmet är initierat. Handlingsplanerna innefattar aktiviteter och åtgärder för att öka framdriften av kommunens miljömål. Arbetet med handlingsplanerna leds av kommunstyrelsen. Verksamheter inom kommunkoncernen som i samförstånd ges ansvar för aktiviteter/åtgärder i respektive handlingsplan skall medverka i framtagandet och genomförandet av handlingsplanen. I de fall en handlingsplan berör mål som en nämnd och/eller

styrelse är ansvarig för, bör nämnden/styrelsen förhålla sig till handlingsplanen i sitt arbete med miljömålen. Nämnder och styrelser kan givetvis genomföra ytterligare aktiviteter och åtgärder än de som ingår i respektive handlingsplan.

Resurser för genomförandet

Det Miljöstrategiska programmet är ett av fyra strategiska program; Översiktsplan Gävle, Näringslivsprogram, Miljöstrategiskt program och Socialt hållbarhetsprogram. Samtliga program är på övergripande nivå styrande för kommunkoncernen.

Nämnder och styrelser skall primärt genomföra åtgärder med de medel som givits i ram. Denna ram kan komma att förstärkas via speciella satsningar och/eller erhållna externa projektmedel.

Kommunstyrelsen är ansvarig för att följa upp, samordna och stödja processer som ökar måluppfyllelsen i koncernen.

Samverkan med andra organisationer, myndigheter och näringslivet är avgörande för att målen ska nås. Viktiga resurser för genomförandet är också statliga och regionala satsningar som kommer kommunen till del.

För att möjliggöra ökat engagemang, samordning, samplanering och ett mer resultatinkriktat arbete i genomförandet av det miljöstrategiska programmet är följande aktiviteter prioriterade:

- Utsedda miljö- och hållbarhetsombud i Gävle kommuns verksamheter
- Gävle kommuns medarbetare skall ges möjlighet att ta del av hur arbetet fortgår.
- Dialoger med personer som representerar programmets tre målgrupper; Gävle kommunkoncern, näringsliv och invånare.
- Visualisera miljöläget för invånare och verksamma i Gävle genom att använda en digital uppföljning med koppling till Agenda 2030.
- Samverkan internt och externt för att skapa möjligheter att aktivt söka externa medel som förstärker miljö- och hållbarhetsarbetet.

Uppföljning

Det Miljöstrategiska programmet ska följas upp årligen i ett så kallat miljöbokslut. Kommunstyrelsen ansvarar för den årligen samlade uppföljningen.

Klimatneutral kommun, Robusta ekosystem och Ren och giftfri vardag har en eller flera indikatorer som pekar på om målen är på väg att uppfyllas. Indikatorer för delmålen i programmet kan komma att utvecklas över tid.

Respektive nämnd och styrelse rapporterar till Kommunstyrelsen för de mål som de ansvarar för.

Begrepp och definitioner

Agenda 2030

Agenda 2030 är en agenda för hållbar utveckling som världens länder antagit för att tillsammans uppnå 17 globala mål till år 2030.

Bioenergi

Bioenergi är energi som framställs av biomassa som till exempel växter och växtdelar av olika slag.

Biologisk mångfald

Variationen inom arter, mellan arter och av ekosystem. Beskriver naturområden där många olika växter och djur lever tillsammans.

Biotop/-er

Ekologisk term för ett område där ett visst växt- eller djursamhälle hör hemma. Biotopens egenskaper avgör vilka växter och djur som trivs och kan finnas där.

Brundtlandrapporten

Brundtlandsrapporten, egentligen med namnet Vår gemensamma framtid, är en rapport som skrevs av Världskommissionen för miljö och utveckling på uppdrag av Förenta nationerna 1987.

BRP+

Tillväxtverket och Reglab har utvecklat BRP+, ett breddat mått på hållbar utveckling och livskvalitet i svenska regioner.

CO₂-ekv

Koldioxidekvivalenter, detta är ett mått på utsläpp av växthusgaser. Mått för mängden växthusgaser, t.ex. metan, uttryckt som den mängd koldioxid som ger samma växthuseffekt.

Cocktaileffekt

När olika kemikalier blandas kan deras effekt förändras. Effekten av att kemikalierna blandas kan leda till att de antingen förstärks, försämrats eller ha motsatt effekt.

Dagvatten

Dagvatten består av regnvatten, smältvatten och annat vatten som rinner av från mark och konstgjorda ytor, t.ex. tak.

Ekologiskt fotavtryck

När uttrycket ekologiskt fotavtryck används är det ett sätt att pedagogiskt visa hur människans sätt att leva och konsumera påverkar miljön. Det är uttryckt som den areal av förnyelsebara resurser som behövs för att försörja en människa i ett land.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenreglering och naturupplevelser är några exempel.

Fossil energi

Fossil är energi som kommer från olja, kol och naturgas. Fossil energi är en så kallad ändlig resurs, en resurs som det tagit flera miljoner år för att skapas och som kommer ta slut.

Fossilfri energi

Fossilfri energi är energi tillverkas av vattenkraft, vindkraft, solenergi, bioenergi och kärnkraft.

Förnybar energi

Förnybar energi kommer från källor som hela tiden naturligt förnyas och inte kommer att ta slut, en så kallad oändlig resurs. Exempel på förnybar energi är vattenkraft, vindkraft, solenergi och bioenergi.

Geografiska kommunen

Gävle kommun som geografiskt område. Inkluderar alla som bor och verkar i kommunen.

Gröna och blå kvalitéer

Med det menas naturens och vattnets kvalitéer.

Gävle kommunkoncern

Gävle kommun som organisation. I koncernen ingår alla förvaltningar, kommunala bolag och förbund.

Handlingskompetens

"En förmåga, baserad på kritiskt tänkande, att tillsammans med andra människor ta ansvar och agera för en bättre värld" (Schnack, 1994).

Hållbara färdmedel

T.ex. gång, cykel, buss och tåg samt fordon som drivs med förnybara drivmedel.

Hållbar utveckling

En utveckling som tillgodoser våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina.

Hälsofrämjande

Den process som ger människor möjligheter att öka kontrollen över sin hälsa och förbättra den.

Hållbara material

Material som har låg inverkan på ekosystem och miljö. Det kan vara material som är utfasade från skadliga ämnen, ha lågt bidrag av koldioxid, är en förnybar/biobaserad råvara (vid nytillverkning), är återvinningsbart eller är tillverkat av återvunnen råvara.

Klimatneutral kommun

I stort handlar klimatneutralitet om att upptaget av växthusgaser, t.ex. av växande träd eller koldioxidinfångning, är lika stort som utsläppen av växthusgaser inom ett visst geografiskt område. Ofta räknar man även in kompensationsåtgärder i andra geografiska områden, t.ex. trädplanteringar i andra länder. Detta är dock inte äkta klimatneutralitet och ska endast ses som en tillfällig lösning för att snabba på processen. På sikt måste klimatneutralitet vara lokalt baserad.

Klimatpåverkan

Människans utsläpp av växthusgaser, som koldioxid, metan, dikväveoxid (lustgas) och ett antal fluorhaltiga gaser (s.k. klorfluorkarboner eller CFC/freoner), bidrar till förstärkt växthuseffekt, vilket i sin tur påverkar klimatet. Med klimat menas de

genomsnittliga väderförhållandena under en längre tid, vanligen flera decennier.

Livskvalitet

Livskvalitet omfattar individens uppfattning om sin situation i tillvaron utifrån den kultur och det värdesammanhang som hon befinner sig i och i relation till personliga mål, förväntningar, normer och intressen. Det är ett vitt begrepp som påverkas av individens fysiska hälsa och psykologiska tillstånd, grad av oberoende, sociala förhållanden och relationer till betydelsefulla händelser i livsmiljön.

Miljöbyggnad

Miljöbyggnad är ett svenskt system för så kallad miljöcertifiering av byggnader. Miljöbyggnad mäter totalt sexton olika värden i byggnaden inom områdena energi, inommiljö och material. Exempel på frågor som ingår är energianvändning, förnybar energi, luftkvalitet, fukt och byggnadsmaterialets kemiska innehåll samt påverkan på klimatet. Nivån silver innebär en bra bit över lagkrav och nivån guld innebär spjutspetsteknik. Certifiering kan ges vid nyproduktion samt av befintliga byggnader eller vid en större ombyggnation.

Miljömässigt hållbara

Med miljömässigt hållbara menas i det Miljöstrategiska programmet att beakta varor och tjänsters miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv, det vill säga vid tillverkning, användning, återbruk och återanvändning, materialåtervinning, omhändertagande av avfall och transporter i alla led.

MSC/ASC-märkt fisk

MSC är en internationell organisation som arbetar för miljömärkning av fisk och skaldjur. Miljömärket visar att fisken förvaltas väl, kommer från livskraftiga bestånd och att åtgärder vidtagits för att minska inverkan på havsmiljön. ASC grundades 2010 och är en internationell hållbarhetsmärkning för odlade fisk- och skaldjursprodukter.

Närproducerat

Det finns inte någon allmän definition av vad närproducerat innebär. I Miljöstrategiska programmet definieras närproducerat som de livsmedel som produceras i Gävleborgs län samt angränsande län.

NO₂

Kvävedioxid. En giftig gas som bildas vid förbränning och verkar irriterande på luftvägarna och kan orsaka skador på lungorna.

PM₁₀

Luftens innehåll av inandningsbara partiklar med en storlek på cirka 10 mikrometer (0,01mm) eller mindre. PM₁₀ uppstår främst vid slitage av till exempel vägbana på grund av dubbdäck. Exponering för partiklarna kan orsaka negativa hälsoeffekter både på lång och kort sikt. De kan bland annat orsaka andningsbesvär samt hjärt- och kärlsjukdomar.

Resiliens

Resiliens är den långsiktiga förmågan hos ett system att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas.

Resurseffektiv

Med resurseffektiv menas att resurser används på ett hållbarare sätt. Detta innebär att befintliga resurser som redan finns i omlopp, till exempel vatten, mineraler, energi och avfall, nyttjas i högre grad och hanteras bättre under hela livsryteln.

Rötning

Mikrobiologisk nedbrytning av organiskt material i syrefri miljö. Vid rötning bildas biogödsel, som är ett utmärkt gödningsmedel. Vid rötning bildas även biogas, som huvudsakligen består av metan och koldioxid.

Svenska miljömålssystemet

Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.

VA-plan

En strategisk och långsiktig planering som omfattar dricksvatten, spillvatten och dagvatten inom kommunen.

Översiktsplan (ÖP)

Plan som visar den översiktliga mark och vattenanvändningen inom en kommun. Ska enligt lag finnas i varje kommun och ska aktualitetsprövas under varje mandatperiod. Översiktsplanen är i regel utgångspunkt för detaljplaneringen inom kommunen, men den är inte juridiskt bindande.

Bilaga 1